

Teknolgiateollisuus ja palvelut -ennakointiryhmän kannanotto korkeakoulujen koulutusvastuiden sääntelyn uudistamiseen ja korkeakoulujen esityksiin uusista koulutusvastuista nykyisen sääntelyn puitteissa

Ennakointiryhmä kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua asiasta.

Kehysriihessä Suomen hallitus linjasi, että tulisi löytää toimenpiteitä, joilla saadaan korkeakouluista valmistumaan nykyistä enemmän osaajia alueille ja aloille, joilla on tai ennakoidaan olevan työmarkkinatarpeita. Toimenpiteiden tarkemmasta toteutuksesta päätettiin sopia korkeakoulujen kanssa sidosryhmiä kuullen vuoden 2021 loppuun mennessä ja mahdollisista politiikkatoimista päätetään tämän jälkeen.

Opetushallitus on antanut Osaamisen ennakointifoorumin tehtäväksi tehdä ennakointitulosten pohjalta asianmukaisille tahoille aloitteita, suosituksia ja ehdotuksia koulutuksen kehittämiseksi eri koulutusasteilla sekä seurata niiden etenemistä. Tästä syystä Teknolgiateollisuus ja palvelut -ennakointiryhmä ottaa kantaa kehysriihessä ilmaistuun pohdintaan tekniikan korkeakoulutuksen koulutusvastuista.

Teknolgiateollisuus tarvitsee Teknolgiateollisuus ry:n syksyllä 2021 tekemän selvityksen perusteella 130 000 uutta osaajaa seuraavan 10 vuoden aikana. Uusista osaajista 60 prosentilla tulisi olla korkeakoulutus tai sitä vastaava osaaminen. Kyselyn mukaan työvoimavajeen kattamiseksi tarvittaisiin vuosittain 850 korkeakoulutettuja osaajaa lisää, joista 550 ammattikorkeakoulusta ja 300 yliopistosta.

Tekniikan ja ICT-alojen osaajatarvetta on vaikeaa paikata pelkällä tutkintokoulutuksella. On myös huomioitava jatkuvan oppimisen mahdollisuudet osaamisvajeiden täyttäjänä, nykyisillä korkeakouluilla on tärkeä rooli tässä tehtävässä. Jatkuvan oppimisen tukeminen onnistuu parhaiten, jos korkeakoululla on ko. alan perustutkintokoulutusta. Jatkuvan oppimisen järjestelmän tulee pohjautua vahvaan vuoropuheluun yritysten ja korkeakoulujen välillä.

Korkeakoulutuksen tutkintojen määriä lisättäessä on huolehdittava koulutuksen laadun säilymisestä. Uudet aloituspaikat on suunnattava osaajatarvealoille. Tulevissa kehyspäätöksissä tulee huomioida korkeakoulutuksen opiskelijamäärien kasvu, jotta koulutuksen resurssit kasvavat vähintään samassa suhteessa. Koulutuksen läpäisyä tulee parantaa, sekä varmistaa, että aloituspaikat ja tutkintotavoitteet olisivat mahdollisimman lähellä toisiaan. On tärkeää saada kansainväliset opiskelijat jäämään maahan myös tutkintonsa suorittamisen jälkeen. Tämä mahdollistuu parhaiten kytkemällä heidät yritysten ja korkeakoulujen kumppanuuksien kautta suomalaiseen työelämään jo opiskeluaikana.

Uusia koulutusvastuita ja aloituspaikkoja pitää kohdentaa alueellisesti osaamistarpeen mukaisesti. Tekniikan koulutuksessa on leimallista korostaa yhteistyötä alueellisen elinkeinoelämän kanssa. Korkeakoulujen esityksiä arvioitaessa tulee arvioida, mitä uutta osaamista koulutusvastuu tuottaa alueelle. Uusien koulutusvastuiden myöntämisen jälkeen on tärkeää seurata uuden koulutuksen laatua tiiviisti. Samalla on tärkeä huomioida kansallinen kokonaisuus ja työnjako koulutuksen järjestäjien kesken.

Nykyisellään Suomessa ei ole riittävää määrää tekniikan alojen korkeakoulutukseen sopivia ja hakeutuvia opiskelijoita. Aloituspaikkojen lisäksi tulee kiinnittää huomiota riittäviin pohjatietoihin. Jotta riittävään osaajien määrään päästään, tulee kiinnittää huomiota tekniikan alojen vetovoimaan ja aiempien koulutusasteiden antamaan pohjaan, erityisesti luonnontiede - matemaattisen

osaamisen kannalta. Huomioiden teknologiateollisuuden kasvavat osaajatarpeet, pidämme korkeakouluvisio 2030 tavoitetta nuorten aikuisten 50 % korkeakoulutusasteesta tarpeellisena.

Korkeakoulujen hakemuksia arvioidessa tulee huomioida tarkoin alueellisen ja valtakunnallisen tilanteen sekä nykyisen rahoitusmallin mukaiset realiteetit uusien koulutusalojen perustamisessa. Yhteistyö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä tekniikan alan koulutusten järjestämisessä on ensiarvoisen tärkeää ja tästä on hyviä esimerkkejä mm. Turun seudulla, jossa yliopiston konetekniikan DI-opiskelijat hyödyntävät Turun AMK:n infraa sekä henkilökuntaa. Vastaavanlaista yhteistyötä on jo tehty tekniikan alalla laajemminkin.

Yliopistokentän kehityksen ja viime vuosina myönnettyjen uusien koulutusvastuiden myötä diplomi-insinöörikoulutus tapahtuu nykyään pääosin monitieteisissä yliopistoissa. Tämä on lisännyt ja tulee lisäämään koulutusta, jossa tekniikan ja muiden alojen rajoja ylitetään entistä enemmän. Uusien koulutusvastuiden lisäksi on tärkeää vahvistaa verkostoratkaisuja, joissa korkeakoulujen yhteistyönä luodaan uutta koulutustarjontaa vastaamaan alueellisiin tarpeisiin, kuten FITech-yhteistyö tai Tampereen yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston UpTech-hanke.

Teknologiateollisuus ja palvelut -ennakointiryhmä kannattaa tekniikan alan koulutusvastuujärjestelmän uudistamista ja selkeyttämistä, ja toteaa, että samalla tulee vahvistaa laatua ja yritys yhteistyötä varmistavia elementtejä korkeakoulujen rahoituksessa, ohjauksessa ja laadunhallinnassa.

Ennakointiryhmän puolesta, 26.11.2021

Leena Pöntynen, puheenjohtaja

Miihkali Härkönen, varapuheenjohtaja

Ennakointiryhmässä toimivat ja tämän lausunnon takana ovat:

Akava ry / Insinööriliitto ry ja Tekniikan Akateemiset ry

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry / Kaakkois-Suomen ja Lapin ammattikorkeakoulut

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry / Satakunnan koulutuskuntayhtymä SATAEDU ja

Turun kaupunki/ Turun ammatti-instituutti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK / Palta ja Teknologiateollisuus

Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry / KONE Teollisuusoppilaitos

KT Kuntatyönantajat / Kuntaliitto ja Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Opetushallitus

Sivistystyönantajat / Haaga-Helia ammattikorkeakoulu ja Oulun ammattikorkeakoulu

STTK ry / Ammattiliitto Pro ry

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry / Teollisuusliitto

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry / LUT-yliopisto ja Vaasan yliopisto

Suomen Yrittäjät / Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Kannanoton jakelu:

hallitusneuvos Piritta Sirviö, opetus- ja kulttuuriministeriö

opetusneuvos Maarit Palonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

hallinnollinen avustaja Annika Bergman-Laine, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetushallitus

Osaamisen ennakointifoorumi (OEF), ohjausryhmä